

## **ВНЕСОК ПРОФ. М. Д. ПІЛЬЧИКОВА В РАДІОКЕРУВАННЯ**

**Колесниченко Є.О.**

*Національний технічний університет  
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Мабуть, найбільш відомим і талановитим фізиком ХПТІ-ХТІ був Микола Дмитрович Пильчиков. Виняткова допитливість і обдарованість цього вченого і педагога здобула йому славу «російського Тесли». Микола Дмитрович відомий своїми роботами з оптики, дослідження земного магнетизму, електро- і радіотехніки, радіоактивності, електрохімії, геофізики, метеорології.

Вчений одним з перших у світі почав дослідження по радіоактивності і рентгенографії. У 1896 р. ним був сформульований принцип електрографії. 5 квітня 1898 року М. Д. Пильчиков досліджував радіоуправління (раніше, ніж Н. Тесла) і показав, що таким способом можна управляти на відстані семафорами, морськими маяками, годинниками та іншими виконавчими механізмами, підривати міни.

У 1891 р. він заснував університетську метеорологічну станцію. Російсько-японська війна ускладнила проведення випробувань, проте Микола Дмитрович не переривав своїх досліджень до самої смерті. Для цих цілей в ХТІ він обладнає радіостанцію з небувалою на ті часи антеною, висотою в 25 метрів. За власні кошти він купує автомобіль і обладнає на ньому першу пересувну радіостанцію в місті. Після численних бюрократичних зволікань на Чорному морі в серпні 1903 р. під керівництвом видатного вченого були проведені дослідження з передачі радіохвиль з берега на кораблі. При цьому вдалося, мінімум втричі, збільшити дальність передачі.

М. Д. Пильчиков є першим в Україні ядерником-експериментатором. У 1899-1900 рр. він домагається виділення коштів на придбання 0,2 міліграма радію, який і досліджує «за всіма параметрами».

У 1910 р. вийшла стаття Н. Д. Пильчикова «Радій і його промені». На жаль, це була остання посмертна робота великого фізика. Микола Дмитрович був автором понад 50 друкованих праць у галузі фізики.

А найвідоміше застосування ідей Пильчикова на практиці відбулося в ніч на 14 листопада 1943 р. З радіостанції, розташованої у Воронежі (через 350 км) був відправлений радіосигнал, і начальник німецького гарнізону Харкова, командир 68-ї піхотної дивізії генерал Георг Браун – кровожерливий кат і вбивця – разом зі своїм штабом злетів на повітря.

Керував операцією відомий мінер і інженер – полковник Ілля Григорович Старинов. Цікаво, що в 1941 р. він керував підготовкою мінерів і партизан-іспанців у Великій хімічній аудиторії, яка і сьогодні є перлиною хімічного корпусу НТУ «ХП».

Але зі смертю видатного вченого не перервалися дослідження, початок яким поклав Микола Дмитрович. І сьогодні, слухаючи радіо програму, використовуючи стільниковий телефон, переглядаючи телевізійні програми або читаючи прогноз погоди, ми не згадуємо Миколи Дмитровича Пильчикова, а марно.